

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

21-dik szám.

(ÚJ FOLYAM)

Sept. 10-én.

A cultusminister azon lelkészeket s iskolatanítókat, kik, szívök magasztos sugallatát követve, készek az önkéntes nemzetőrök zászlói alatt szeretett honunk védelmére fegyvert fogni, biztosítja a haza nevében, hogy hadi szolgálatuk bevégztével az álladalom jövődjük felől gondoskodni fog.

Folyó hó 13-kán 782-dik szám alatt kelt rendeletemet kiegészítőleg ezennel rendelem, hogy azon önkénytes nemzetőrségi csapatok, melyek a már is megkezdett s több oldalakról fenyegető háboru bevégzéseig ajánlották szolgálataikat, minden haladék nélkül szállíttassanak:

- a dunán inneni kerületbeliek — Vácra,
- a dunántuli kerületbeliek — Pápára,
- a tiszáninneni kerületbeliek — Szolnokra,
- a tiszántuli kerületbeliek — Aradra,

hol a szükséges haditudományokkal bíró vezérek rendeletei alá fognak helyeztetni, és pedig:

- a dunáninneni kerületben őrnagy Ivánka Imre,
- a dunántuli kerületben őrnagy Kosztolányi Móricz,
- a tiszántuli kerületben őrnagy Máriássy János,
- a tiszáninneni kerületben őrnagy Görgey Arthur parancsnokságuk alá lesznek helyezendők.

Felszólítom a törvényhatóságokat: hazafiui buzgóságukat tanusítandók, nyujtsanak ezen seregnek kiképezésére, az illető vezér felszólítására, tehetségök szerint segédkezet, hogy azok minélelőbb megfelelhessenek céljuknak, mely nem más, mint szabadságunk és függetlenségünk védelme, és a szent korona jogainak fentartása.

Az illető vezérek sept. 3-ik napján rendeltetésük helyein lesznek, hova addig is előlegetsen irjanak a hatóságok, őket értesítendők, mennyi számmal, hogy fegyverezve, és mikor érnek oda a nemzetőrök, hogy azoknak fogadására megtörténhessenek a szükséges intézkedések. —

A megyékben már is kinevezett őrnagyok, kik szinte kiindulnak, rangjukat és állásukat megtartván, a szükséges parancsolati öszhangzás végett, a hadmenet idejére a kinevezett, bár velök egy fokozatu vezér rendelkezései alatt fognak állani.

Pest, aug. 27-én 1848.

Batthyány Lajos.

Aug. 28-án a képviselőházban tárgyalás alá került a pénzügyministernek az országos pénzügyről szóló jelentése és törvényjavaslataiból az első rész, mely a f. évben még remélhető jövedelmekről s költségek fedezéséről szól. — Az általános tárgyalás bé is fejeztetett, mivel a ház, valamint a központi bizottmány mostani körülmények közt nem látta idejét annak, hogy gyökeresen új rendszert teremteni lehessen, azonban másfelől a központi bizottmány egyes észrevételeit a pénzügyminister is általában elfogadta, ennél fogva a házban is csak egyes észrevételeket tettek.

Legnevezetesebb, hogy az eddig adómentes osztályra nézve az eddig szokásban volt, de a volt Erdélyre nézve nem is alkalmazható porták helyett, a ház mérsékelt jövedelmi adót fogadott el, meny nyiben a nyilatkozatok mutaták, a jövedelem 3%-jét vevén alapul.

Aug. 29-én a képviselőház megkezdte a pénzügyministeri jelentés 1-ső részének részletes tárgyalását. A bevételeknél a közvetlen adó rovatában előfordulván a vám- és harminczadok, a központi bizottmány ide vonatkozó javaslatával: Klauzál G. keresk. minister kimerítő jelentést tett a köztünk és Austria közt fennálló vámviszonyok s egy kidolgozandó vámrendszer tárgyában általa tett lépések iránt. Egyébiránt egy javaslatot is nyujtott bé, kérvén, hogy a központi bizottmány javaslata majd ezzel együtt tárgyalassék. A postákra nézve ugyanazon mi-

nister szinte előterjeszté a jelenlegi állapotot, az általa ideiglenesen béhozott intézkedéseket, s egyszersmind kimutató az utat, mely azoknak czélszerű rendezésére vezet.

Aug. 30-án a képviselőház folytatta részletes tárgyalását a pénzügyministeri jelentés mellé csatolt kimutatásnak és t. javaslatoknak.

Azon javaslatra nézve, mely az eddig is adózott osztályra f. évi november és december hónapokra kivetendő adóról szól, egyéb nevezetes változás nem történt, mint, hogy Magyarországtól és a kapcsolt részekről nem csak Erdély, hanem a volt részek is, a portális kivetés oltani alkalmazhatlansága miatt elválasztván, az ezen osztályra eső két hónapi illetőség 1,098,811 ft helyett 1,084,857 fiban állapított meg.

Azon javaslatra nézve, mely az eddig adómentes osztályra kivetendő rendkívüli jövedelmi adóról szól, már több változások tétettek. Így p. o.

A király és nádor részére fizetett országos díjoknak a jövedelmi adó alóli kivetele, a javaslat és központi bizottmány véleménye ellenében, elvetetett. Később a pénzügyminister, ki ezt észre nem vette, s még többen is szóltak ugyan e végzés ellen, de már késő volt.

Az 50 fton alóli jövedelem is, fokozatos adó alá vétetett.

Palóczy indítványa a kórházi és nevelési alapítványoknak a jövedelmi adó alóli fölmentése iránt, megbukott.

Az absentistákra kétszeres jövedelmi adó helyett, a központi bizottmány véleménye nyomán, háromszoros adó mondatott ki.

Aug. 31-kén az 1848-ban még remélhető bévetelek közt tárgyalatott két javaslat. — Az egyik tárgyazza a rendkívüli pálinka-adót, másika pedig a volt Erdély közadóját, mind kettő a központi választmányban tett módosításokkal elfogadtatott, az utóbbiban kitétetvén, hogy a katonáskodó székely, oláh, vagy bármi más határőrök, további rendelkezésig adómentesek.

A kiadásokra kerülvén a sor, az első tété-

lek a király és nádor országos díjjai iránt egyszerű szavazás által meghagyattak. Ő felsége udvarára 2,166,667, — a fenséges nádoréra 112,860. — a miniserelnök fizetése 20,000 pft; pótlék fizetése országgyűlés alatt hónapokénti 2000 pftban lón megállapítva hosszszas vitatás után. —

September 1-ső napján a képviselőház a külügy, és belügyi, ugy szinte a pénzügyi, közlekedési, kereskedelmi és közoktatási ministeriumok budgetjéig haladt. A belügyi rovat alatt a többség elfogadta a központi bizottmány azon nézetét, miszerint a nemzeti színház tőkái ezen túl az országos pénztárba folyjanak, s szükségei a törvényhozás által láttassanak el.

A pénzügyi ministerium költségében előforduló nyugdíjak ellen sokan kikeltek. Végre elfogadták Madarász és Nyári azon egyesült javaslatát, hogy a volt cancellaria, consilium és kamara tagjai közül azok, kik alkalmazást nyertek a ministeriumnál, ne a régi, hanem az újabban rendszeresített fizetéseket huzzák; ha pedig nem alkalmaztattak: a kidolgozandó nyugdíj-szabályok szerint huzzák a nyugdíjat — oda utasítván a ministerium, hogy a nyugdíjazandók névjegyzékét elhatározás végett a ház elébe terjeszse.

Pestvárosnak a Duna áradása elleni biztosítása végett a ház többsége ez évre 50,000 pft. segélyt a sok provincialis érdekek ellenében megszavazott.

A közoktatási tárca költségei tárgyalása közben, mi fentebb a színházra, ugyanaz mondatik ki a nemzeti muzeumra nézve.

Sept. 2-án a képviselőházban nem került a sor napirendre.

Kossuth L. változó egészsége miatt kissé gyenge, de a mély csendben eléggé meghallható hangon számot ad a ház előtt némely újabb eseményekről.

A miniserelnök és igazságügyi minister — ugymond — kik a haza nyugalma, békéje hely-

reállítását s önállóságának biztosítása végett mentek ő felségéhez, egyúttal a had- és pénzügyben hozott törvények sanctioját meghozandók, ma kapják ő felségétől az elhatározó választ.

A nemzetnek — úgy mond — melynek élete különbözik egyes ember életétől, akként kell számot vetni a körülményekkel, hogy a maradék és historia átkot ne mondjon azokra, kik cselekedtek. Szóló férfias nyugalomra, s hol még béke van, annak fentartására szólit mindenkit.

Elmondja ezután szóló a bácsi táborból vett hírek után, a temerini és járeki szomorú esetet, azon fájdalmas részvétellel, melyet hajlék nélkül maradt, szerencsétlen véreink sorsa érdemel; de hozzáteszi, hogy ez esemény stratégiai tekintetben nem fontos, sőt miután tanuságul szolgál, miként az erőt öszpontosítva kellend ezentul használni: még tán a sikert is előmozdithatandja. A köztársaságról, a tisztekről általában csak jót mondhat, s oly lelkesedéssel vannak az ügy iránt, milyen magyar hadseregnél rendszerint lenni szokott. A tisztek egy részéről szinte csak jót mondhat. Felolvassván a hadi tudósítást kéré a házat, hogy a részleteket és alvidéki dolgokat Beöthy Ödön kormánybiztos fogván előterjeszteni, nevezzen ki a ház kebeléből egy 12 tagból álló választmányt.

Ezután jelenti szóló, hogy a horvát bonyodalmak tárgyában beváltani kívánván azon szót, hogy a nemzet minden jogos és igazságos követeléseiket teljesíteni kész, szóló e részben titkos comité előtt előterjesztést kíván tenni, s azt a képviselőház manifestumaként Europa elé terjeszteni, — hadd lássa a világ, hogy jogosabb téren nemzet nem állott soha.

A ház tehát 1 óra tájban titkos bizottmányt alakult.

Sept. 4-kén egyike volt a legnevezetesebb üléseknek. Néhány nap alatt elválnak, leszáll-é hozzánk a béke angyala, vagy dühös háborúságok furiái nyargalják bé az országot, kényszerítve a nemzetet, hogy a kétségbeesés minden erejét öszszegyűjtse.

Kossuth lépett legelőször szószékre. Lélekben és testben megtörődöttnek látszott. Alig tudta a szószéken megállani. Azért fájdalmas érzéssel jelenté ki, miként szerencsétlennel érzi magát, hogy most, midőn minden embernek kettőzött erőre van szüksége, őt betegség nyomja, anynyira, hogy alig bír állni és szólni.

Előadá, hogy miután mult országgyűlés végével a ministerium a kormányt átvette, s királynak és alkotmánynak hűséget, — a törvénynek engedelmisséget esküdött: a haza felett öszszetornyosuló vésznek ellentállni csak úgy érezhette magát e helyzetben teljesen képesnek, ha mindazon constituált hatalmak támogatását bírja, melyeknek a ministerium kifolyását képezi.

Ily előmozdításra azonban a ministerium nem talált. Elmondja szóló, hogy hónapok óta hiában kér a ministerium, nem egyebet, mint, hogy ő felsége köztünk megjelenjen; — emlité, miképp azon egypár manifestum ellen is, miket a ministerium a pártütés és zendülés ellenében kinyert, magokból az ő felségéhez legközelebb eső körökből sok történt, mi azok sikerét meghiusítá; hogy a bécsi kormány, mely fejedelmünk egységénél fogva hivatva volna, ha nem is közre dolgozni velünk, de legalább nehézséget nem tenni, irányunkban ellenkezőleg viseli magát.

Ezen állapotnak valahára végét kell szakítani; vagy kénytelen lesz a nemzet, miután a ministerium keze kötve, ideiglenesen oly végrehajtott hatalmat állítani, mely nem a törvényből, hanem a haza veszélyéből meritse az eszközöket.

Szóló meg van győződve, hogy a ministerium, mely így meg van kötve, nem mentheti meg a házat, s ha még most ama padokról léptem — ugymond — szószékre: oka az, mert nem akarom azt mondatni, hogy a kiegyenlítés végső kísérletében idő előtti lemondással gáttot tesztek. Ugyanazért szóló felkérte a házat, hogy nagy határozatokra készülve, a ministeriumot — mely még a fejedelem irányában a törvényesség terén áll, támogassa a következő lépésekben:

1. Nyilatkoztassa ki a ház felhatalmazását Beöthy Ödönre nézve, kinek a ministerium teljes hatalmat adott a táborba.

2. Utasítsa a ház a hadügyministert, hogy miután Bechtold fővezér állásáról lemondott; mindaddig maga vigye a sereg vezérletét, míg azt oly kezekre nem bizza, melyekben a hadseregnek teljes bizalma van.

3. Egy manifestumot indítványoz szerkeztetni Európához, melyben Isten és a nemzetek igazság szeretetére hivatkozva, megmutattassék, hogy nemzet igazságosabb téren nem állott soha, hogy trónhozi hűségünkhöz hasonlót Europa újabb példája nem mutat.

4. Minthogy a miniszerelnök és igazságügy-minister már 8 nap óta fen vannak Bécsben, és a hadügy- és finanziait érdeklő törvények még most sincsenek sanctionálva; neveztessek ki egy küldöttség, mely utat nyitván magának a trónhoz, ő felsége előtt jelentse ki, hogy a haza veszélyben van, s akar-é annak megmentésére ő felsége segédkezet nyújtani, vagy nem?

5. Egy kis bizottmányt kér szoló a háztól, mely a ministeriummal értekezve, a horvát ügyben meggyőződése szerint terjeszzen a ház elé javaslatot, hogy ne legyen ez ministerialis kérdés, hanem az egész ház kifolyása.

Mindezen indítványokat a ház a legnagyobb lelkesedéssel fogadta el. Pázmándi elnöklete alatt 5-én 100 tagból álló küldöttség volt indulandó ő felségéhez.

Sirva vigad a magyar. Csak igaznak marad ez a magyarra nézve.

Szent Tamásnál nem a rácz, hanem főtiszteink hanyagsága — hogy ne mondjam — árulása győzött mi rajtunk. Temerin s Járek ugyan e miatt jutának tönkre.

E vérző sebekbe legyen enyhítő balzsamul, hogy sept. 2-án a híres perlaszi tábort seregeink bévették. E csatát magyar véreink elmentállhatlan harczvágya okozta. Kiss Ernő volt a vezér. — Másik szép diadal: Fejértemplomnál

egy nagy csorda szerbet újlag megverték seregeink. —

Jellacsics Fiumét megszállotta, mint hírlik — és osztrák hadierővel.

A magyar kormány ideiglenesen egy zászlóalj katonaságot rendelt volt Fiume oltalmára, azonban, a mint ez Bécsből megindult, lehet, hogy tévedésből, a bécsi ministerium által Olaszország felé indított. És ha a kormány így fondorkodik, csoda-é aztán, hogy példája mindenütt zavar és demoralizál. Fejétől büszhödik a hal.

A bécsi törekvés: egy nagy osztrák monarchiát állítani fel a szuronyok segedelmével. E csodaépitvény alapjául négy halott fogna szolgálni: Olaszország, Csehország, Galliczia és Magyarország. Galliczia már is egy holttest, Csehország, Olasz- és Magyarország vonaglási állapotban vannak.

Az osztrák testet ily szabadsággylkos kezekkel szándékoznak galvanizálni. De Austria arczáról is már oda a fiatal piros.

Az erdélyi középponti toborzói bizottmány felszólítja a kolozsvári szabó és cipő készítőket, hogy a kik közülök a helybeli önkéntesek számára:

100 köpenyt,
372 nadrágot,
150 foszlányt,
150 pár cipőt,

a nadrághoz megkivántató vörös zsinort (de nem géppel az anyagot e bizottmány adván, jutányos ár mellett s lehető legrövidebb idő alatt megkészíteni ajánlkoznak, jelentsék magukat a f. hó 5-ig a helybeli középponti toborzói bizottmány irodájában (szentegyház utca 487. sz. az 1-ső emeletben) föltételeiket s hogy mennyit képesek egy hét alatt elkészíteni, irásban adják be.

Kolozsvárt, sept. 2-án 1848.

Dobai,
ezredes.